

Bijenhôtels, reacties

Er is reden voor terughoudendheid, maar gooi niet met het badwater het kind weg.

In HymenoVaria 18 zijn de overwegingen van de Zwitserse wilde bijenstichting Wildbee.ch om met de verkoop van bijenhôtels te stoppen gepubliceerd en is de vraag gesteld hoe wij daar tegenaan kijken. Pieter van Breugel, Jan Ligthart, Anne Jan Loonstra en Erik van der Spek reageerden hierop, hieruit zijn de volgende reacties voortgekomen:

- Dat bijenhôtels niet bijdragen aan de bescherming van wilde bijen is wat ons betreft een vraag die zonder onderzoek niet beantwoord kan worden. Bij dit onderzoek zou dan ook het belang van bijenhôtels voor wespen meegenomen moeten worden. Dat bijenhôtels vooral gebruikt worden door enkele soorten die algemeen voorkomen klopt. Dit is een reden om duidelijk te maken dat bijenhôtels alleen niet de oplossing zijn om wilde bijen aan nestgelegenheid te helpen. Overigens zou uit analyse van de verspreidingsgegevens best eens kunnen blijken dat er

soorten zeldzame wilde bijen zijn, inclusief koekoeksbijen en wespen die ook profiteren van toegenomen nestgelegenheid door bijenhôtels.

- Bijenhôtels zouden inderdaad de aanwezigheid van parasieten kunnen bevorderen, wat ook effect zou kunnen hebben op soorten die niet in bijenhôtels nestelen. De vraag is of dit onnatuurlijk en negatief is. Ook onder de parasieten bevinden zich zeldzame soorten, waaronder koekoeksbijen, die hulp kunnen gebruiken. Ook onder natuurlijke omstandigheden, met o.a. voldoende aanbod van dode bomen, kunnen concentraties van nestelende bijen optreden. Dat een groot deel van de broedcellen in een bijenhotel geen nieuwe bijen oplevert hoeft niet te betekenen dat de sterfte onnatuurlijk groot is. Daarvoor zouden deze cijfers vergeleken moeten worden met de ontwikkeling onder natuurlijke omstandigheden. Dat een bijenhotel een makkelijke voedselbron voor insectenetende vogels kan zijn met een geconcentreerd hoog voedselaanbod klopt. Voor wie dit een bezwaar vindt is dit relatief eenvoudig te beperken door een vogelafscherming voor het bijenhotel aan te brengen.
- Dat bijenhôtels een verkeerd beeld scheppen van wat er gedaan moet worden om onze wilde bijen aan nestgelegenheid te helpen klopt. Te weinig wordt er bij de plaatsing aandacht besteed dat slechts 15-20% van de wilde bijensoorten, inclusief koekoeksbijen, er enigszins mee geholpen wordt. En dat is dan inclusief de soorten die maar in een klein deel van ons land voorkomen. Op veel locaties waar een bijenhotel wordt geplaatst kan makkelijk ook iets goeds voor in de grond nestelende soorten gedaan worden. Men kan ook hulp voor wilde bijen combineren door niet alleen een bijenhotel aan te leggen maar ook een (grote) zonnig gelegen nestheuvel. De heuvel zou voldoende schraal en droog moeten zijn zodat onderhoud vrijwel niet nodig is. Voor de heuvel langs zou een pad moeten lopen met een kleine omheining zodat de heuvel en de daar in nestelende bijen niet vertrappt worden. Een bijenhotel kan er dan naast geplaatst worden. Dat kan dan ook de plek zijn waar informatie over wilde bijen (en solitaire wespen) verstrekt wordt. Het minste wat we zouden kunnen doen is rond het plaatsen/verkopen van bijenhôtels informatie verstrekken waaruit blijkt dat hiermee slechts een klein aantal soorten wordt geholpen en uitleggen hoe de overige soorten ook geholpen kunnen worden.
- Het zorgpunt dat bijenhôtels vaak te groot worden gemaakt klopt. Ook is waar dat veel bijenhôtels zo slecht gemaakt worden dat ze nauwelijks te bewonen zijn. Dat geldt ook voor het feit dat bijenhôtels vaak slecht te onderhouden zijn. Het is wenselijk dat een iets omvangrijker bijenhotel uit verschillende elementen bestaat die los van elkaar te vervangen zijn. De basis is uiteraard een goede constructie, iets wat in veel gevallen ontbreekt. Jammer genoeg is het feit dat een bijenhotel gemaakt is door een bedrijf dat zich

(mede) hier in specialiseert geen garantie voor een goed resultaat. Veel nestgangen zijn te ondiep; niet goed glad afgewerkt; te ruime diameters; verkeerd materiaal, ongeschikt voor bijen (en wespen) wel geschikt voor hun predatoren. Het is prima om ook hotels voor b.v. oorwurmen te willen maken, maar maak hier dan een zelfstandig bouwwerk van.

Ondanks dat veel van de kritiekpunten van de Zwitsers kloppen lijkt dit geen reden om tegen bijenhôtels te gaan pleiten, wel voor beter dan nu meestal worden gebruikt. Bijenhôtels in de tuin kunnen extra nestgelegenheid opleveren en mensen op een andere manier naar insecten laten kijken. Zo tuinieren dat er vanzelf nestgelegenheden in de tuin ontstaan is nog mooier, maar elke stap helpt. Daarnaast is ook het samen maken van een bijenhotel voor bijvoorbeeld een schooltuin een activiteit waarbij de vrijwilligers snel resultaat van hun inspanningen zien, wel ontbreekt het te vaak aan deskundige begeleiding. Ook een bijenheuvel opwerpen en andere grondnestgelegenheid realiseren is goed met vrijwilligers te doen, mits deskundig voorbereid. Een inspiratiebron daarbij kan zijn:

<https://ebooks.wildbee.ch/erdnister/>.

Hopelijk motiveert dit zo dat er ook energie vrijkomt om er een heel bijenlandschap te creëren. Dat betekend voldoende voedselaanbod van half februari tot half november. Hierbij moet men denken aan (vroeg) bloeiende struiken en bomen en aan bloeiende kruiden over deze hele periode. Ook is er voor de voedselspecialisten specifiek aanbod nodig (bijv. breedbladige wilgen, klokjes, ereprijs, gewone wederik, wilgenroosje etc.). Concreet komt dat neer op zomen en mantels met een variatie aan struiken en bomen die aansluiten op open terreinen met (schr)le bloemrijke weiden.

Er valt dus veel te verbeteren rond bijenhôtels, maar de potentiële waarde als middel om belangstelling en waardering te ontwikkelen voor wilde bijen en solitaire wespen is het waard om aan te blijven werken.

Uitgebreide informatie: Gasten van bijenhôtels, 2014, Pieter van Breugel.

Summary

The arguments of wildbee.ch to stop the sale of bee hotels contain many valuable opinions. Nevertheless, research is lacking that good bee hotels don't have a positive effect bees and wasps nestling in cavities. It is certain that many bee hotels are not made properly, badly maintained or not at all, not be part of a bee community including nestling space for the many soil-dwelling species and a good balanced food supply from early spring to late fall. So, there is a lot to improve but the potential value to improve the interest and appreciation for wild bees and solitary wasps is worth working on.